

TOIMENPIDEOHJELMA ITÄMEREN TILAN PARANTAMISEKSI, VIROLAHTI JA MIEHIKKÄLÄ

PÄIVITYS 2011

SISÄLLYSLUETTELO

1. Pistekuormituksen vähentäminen.....	2
1.1. Viemäriverkoston parantaminen.....	2
1.2. Jätevesien puhdistuksen parantaminen.....	2
2. Hajakuormituksen vähentäminen.....	3
2.1. Maatalouden kuormituksen vähentäminen.....	3
2.2. Haja-asutusalueen jätevesipäästöjen pienentäminen.....	5
3. Veneilyn jätevesipäästöjen vähentäminen.....	6
4. Itämeri-tietoisuuden lisääminen.....	6
5. Toimintaohjelman päivittäminen ja toimien rahoittaminen.....	7

1. Pistekuormituksen vähentäminen

Toimenpiteet:

1.1. Viemäriverkoston parantaminen

- Jätevesiviemäriverkoston saneerausta lisätään.

Toteutustilanne kevät 2011: Jätevesiviemäriverkostot ovat aika pitkälle saneerattuja

- Jäteveden ylivuodot pyritään minimoimaan ja ylivuotoja minimoidaan erityisesti huonokuntoisia ja sekaviemäröityjä verkostonosia saneeraamalla.
- Kiinteistönomistajia kehoitetaan johtamaan kiinteistöjen kuivatus- ja sadevedet hulevesiviemäriin, jos ne johdetaan nykyisin jätevesi- tai sekaviemäriin.

Toteutustilanne kevät 2011: Virolahdella ja Miehikkälässä ei ole sekaviemäröintiä.

Toteutus: Vesihuoltolaitos

Toteutusaika: alkaen v. 2008 eteenpäin

Perustelut: Huonokuntoisten vuotavien viemäreiden ja käytössä olevien sekavesiviemäreiden vuoksi Haminan kaupungin jätevedenpuhdistamolle tulevan laskuttamattoman jäteveden eli ns. vuotoveden osuus on korkea. Suuri vuotovesimäärä aiheuttaa ajoittain ylivuotoja mereen ja toisaalta myös heikentää puhdistustulosta. Viemäriverkoston saneerauksella vuotovesimäärää ja puhdistamon puhdistustulosta voidaan parantaa ja näin mereen menevää kuormitusta vähentää.

1.2. Jätevesien puhdistuksen parantaminen

- Jätevesienpuhdistus keskittyy alueella v. 2011 mennessä. Virolahti johtaa tällä hetkellä jo jätevetensä Haminan kanssa Kotkan Mussalon jätevedenpuhdistamolle siirtoviemäriä pitkin. Miehikkälän kunta on tehnyt päätöksen jätevesien johtamiseksi myös siirtoviemäriin kautta Mussalon jätevedenpuhdistamolle. Nuutniemen puhdistamo toimii ohitusvesien puhdistamona, jossa tarvittaessa käsitellään rankkasateiden ja lumen sulamisen aiheuttamat suuret tulvavirtaamat. Nuutniemen jätevedenpuhdistamon pistekuormitus Haminanlahteen poistuu lähes kokonaan.

Toteutustilanne kevät 2011: Miehikkälän jätevedet johdetaan Haminaan ja edelleen Kotkaan v. 2011 aikana. Siirtoviemäri Miehikkälä-Virolahti rakennetaan valtion vesihuoltotyönä v. 2010- 2011. Siirtoviemäri otetaan käyttöön kesällä 2011. Miehikkälän Muurikkalaan on tarkoitus laatia siirtoviemäriinjakuksen yleissuunnitelma Muurikkala - Vaalimaa.

Toteutus: Vesihuoltolaitos, yhteistyö Haminan, Kotkan, Virolahden ja Miehikkälän kuntien vesihuoltolaitosten kanssa

Toteutusaika: 2008-2010

Perustelut: Yhdyskuntien jätevesipuhdistuksen keskittäminen useiden pienien laitosten sijasta harvoihin suurempiin parantaa jätevesien käsittelyn tehoa ja toimintavarmuutta ja vähentää purkupisteitä Itämereen.

2. Hajakuormituksen vähentäminen

Toimenpiteet:

2.1 Maatalouden kuormituksen vähentäminen

- Selvitetään alueella sijaitsevat eläinsuojat ja tarkastetaan niiden lannan varastointitilat.

Toteutustilanne kevät 2011: Eläinsuojien lannan varastointitilojen ja lannan käyttöön liittyvät tarkastukset ovat kesken, tarkastuksia jatketaan. Haminan Energian Virolahden Harjuun rakennettava biokaasulaitos voi tulevaisuudessa ottaa lantaa vastaan.

Ympäristötoimi on laatinut v. 2010 aikana Hevostalli-ohjeen, jossa ohjeistetaan mm. tallien lannan käyttöä ja varastointia, jätevesien käsittelyä ja esitetään suositeltavia suojaetäisyyksiä mm. vesistöjen ja ulkotarhojen välille.

Toteutus: ympäristötoimi ja maaseututoimi

Toteutusaika: alkaen v. 2008

- Viljelijöitä kannustetaan mm. tiedottamalla ja neuvonnalla erityistukisopimuksien mukaisesti maatalouden vesiensuojelua edistäviin toimenpiteisiin, mm. suojavaikokkeiden perustamiseen, laskeutusaltaiden, kosteikkojen ja pohjapatojen rakentamiseen. Toteutuskanavana ovat mm. maaseututoimen asiakasneuvonta ja lähetettävät viljelijäkirjeet sekä ympäristötoimen tarkastuskäynnit, joiden yhteydessä toimenpiteitä ja tietoa niistä voidaan jakaa. Viljelijöille pidettävissä koulutuksissa tiedotetaan lisäksi maatalouden erityisympäristötukijärjestelmän tarjoamista vesiensuojelulle hyödyllisistä vaihtoehdoista.

Toteutustilanne kevät 2011: Vuosittain järjestään maaliskuussa EU-tukihakemuskoulutusta, jossa on ollut myös ProAgrian edustaja esittelemässä erityisympäristötukijärjestelmää. Maaseututoimistosta on saatavilla erityisympäristötukien esitteitä ja hakulomakkeita, ja tarvittaessa avustetaan myös hakemusten täytössä.

Tänä vuonna suojavaikokkeenurmea ilmoitettiin Virolahdella n. 250 hehtaarille ja Miehikkälässä n. 200 hehtaarille. Muiden erityisympäristötukialojen pinta-ala oli Virolahdella n. 50 hehtaaria ja Miehikkälässä 40 hehtaaria. Erityisympäristötukien kokonaisala on hieman noussut edellisvuodesta. Erityisympäristötukien tavoitteena on vesiensuojelu ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen.

Luonnonhoitopeltojen pinta-ala Virolahdella on noin 650 hehtaaria ja Miehikkälässä 550 hehtaaria. Luonnonhoitopeltojen avulla vähennetään pelloille aiheutuvaa ravinnekuormitusta ja samalla lisätään luonnon

monimuotoisuutta ja maiseman monipuolisuutta. Luonnonhoitopellot ovat pääasiassa nurmipeitteisiä aloja, joilla ei saa käyttää kasvinsuojeluvälineitä.

Viherlannoitusnurmien pinta-ala on noussut viime vuosina huomattavasti, erityisesti Miehikkälässä. Miehikkälässä viherlannoitusnurmiala on n. 300 hehtaaria ja Virolahdella 250 hehtaaria. Viherlannoitusnurmet parantavat maan kasvukuntoa ja niiden avulla monipuolistetaan viljelykiertoa.

Toteutus: maaseututoimi ja ympäristötoimi oman toimivaltansa puitteissa.

Toteutusaika: jatkuvaa

- Kunnan vuokrapelloille asetetaan mahdollisuuksien mukaan erityisvaatimuksia vesiensuojelun osalle (esim. peltoja viljellään suorakylvömenetelmällä, peltojen lannoitetasoa vähennetään vastaamaan realistisia satotavoitteita ottaen huomioon maan fosforitila, eri lohkoille lasketaan vuosittain ravinnetaseet seuraavan vuoden lannoitetason määrittämiseksi, pellon ja vesistön väliin jätetään aina riittävän leveät lannoittamattomat ja viljelemättömät suoja-alueet, joilta kasvusto korjataan)

Toteutustilanne kevät 2011: Miehikkälässä kahdella viljelijällä on kunnan vuokrapelloja. He ovat valinneet ympäristötuessa lisätoimenpiteiksi tyyppilannoituksen tarkentamisen peltokasveilla, tehostetun talviaikaisen kasvipeitteisyyden ja talviaikaisen kasvipeitteisyyden/kevennetyn muokkauksen.

Toteutus: maaseututoimi

Toteutusaika: alkaen vuodesta 2008

Perustelut: Itämeren suojelua ei voida nykyisestä merkittävästi edistää puuttumatta maatalouden aiheuttamaan kuormitukseen. Hajakuormituksella on suuri vaikutus rannikkovesien tilaan. Eroosion vähentämistoimenpiteillä on mahdollista parantaa veden laatua ja vähentää maatalouden aiheuttamaa kiintoaine- ja ravinnekuormitusta. Maatalouden erityisympäristötuessa käytettyjä menetelmiä, suojavyöhykkeitä ja -kaistoja, laskeutusaltaita, kosteikkoja ja pohjapatoja on käytetty irronneen ja virtaavan veden mukana kulkeutuvan kiintoaineen pysäyttämiseen. Kiintoaineen pysäyttäminen pelloilla on vesiensuojelullisesti tehokkaampaa kuin toimenpiteet kiintoaineen pysäyttämiseksi uomissa.

Suorakylvöllä tarkoitetaan viljan ja lannoitteen kylvämistä muokkaamattomaan maahan. Suorakylvöllä voidaan maanpinta suojata eroosiolta ympärivuotisesti. Suorakylvön etuna ovat myös pienemmät kustannukset. Kun kyntö jää pois, säästyy kustannuksia ja aikaa. Samalla tavalla myös tarkkaan mitoitettu ravinteiden käyttö peltolohkoilla säästää sekä rahaa että ympäristöä.

Kaikkein tulvaherkimmillä pelloilla paras keino vähentää vesistökuormitusta on ottaa ne kokonaan pois viljelykäytöstä. kunta voi omistamiensa peltojen osalta pyrkiä vähentämään niiden aiheuttamia ravinne päästöjä vesistöihin.

2.2. Haja-asutusalueen jätevesipäästöjen pienentäminen

Toimenpiteet:

- Viemäriverkostoa kehitetään ja laajennetaan vesiensuojelun kannalta tärkeimmille haja-asutusalueille. Siirtoviemärien rakentaminen mahdollistaa asuinkiinteistöjen liittymisen viemäriverkostoon uusilla alueilla.
- Erityiskohteina vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella olevat tiheästi asutut alueet, jotka ovat lähellä viemäriä
- Kunnat kannustavat vesiosuuskuntien perustamista rakennetuille haja-asutusalueille
- Tukitoimilla, kuten vesiosuuskunnille suunnatun suunnittelun avulla nopeutetaan viemärimättömien alueiden liittymistä keskitettyyn vesihuoltoon

Toteutustilanne kevät 2011: Viemäriverkostoa kehitetään edelleen osuuskuntapohjaisena. Osuuskuntia on jo perustettu/perusteilla.

- Kunnat pyrkivät kunnostamaan haja-asutusalueilla olevien omien kiinteistöjensä jätevesien käsittelyjärjestelmät määräysten edellyttämälle tasolle jo ennen hajajätevesiasetuksen edellyttämää määräaikaa v. 2016.

Toteutustilanne kevät 2011: Toimenpiteitä ei ole tehty, koska määrärahoja ei tälle vuodelle ole. Osuuskuntapohjaisissa hankkeissa kunnan kiinteistöt mukana (Suur-Miehikkälä)

- Tiedotuksella ja neuvonnalla kannustetaan kiinteistönomistajia uudistamaan ja parantamaan jätevesien käsittelyjärjestelmiä ennen ns. hajajätevesiasetuksen edellyttämiä määräaikoja

Toteutustilanne kevät 2011: Perustettavia vesiosuuskuntia on avustettu putkilinjojen suunnittelussa. Virolahti ja Miehikkälä ovat mukana Kymijoen vesi- ja ympäristö ry:n v. 2010 käynnistämässä Neuvo-hajajätevesien neuvontahankkeessa, jonka on tarkoitus aloittaa neuvontatyö kesän 2011 aikana.

- Eläintiloille tehtävien tarkastuskäyntien yhteydessä (ympäristötoimi) kiinnitetään huomiota eläinsuojan ja maitohuonejätevesien käsittelyjärjestelmiin ja annetaan tiloille neuvoja ja tietoa jätevesien käsittelyyn ja tehostamiseen liittyen.

Toteutustilanne kevät 2011: Työtä jatketaan edelleen tarkastusten yhteydessä.

- Kuivan maan matonpesupaikkoja perustetaan lisää

Toteutustilanne kevät 2011: Klamilan sataman kuivan maan matonpesupaikka otettu käyttöön kesällä 2010. Jätevedet johdetaan kunnan viemäriverkostoon.

Toteutus: Vesihuoltolaitos, ympäristötoimi neuvonnan osalta

Toteutusaika: 2008-2013

Perustelut: Haja-asutusalueella yhden henkilön talousjätevesien orgaaninen aine ja kokonaisfosfori kuormittavat ympäristöä 6 - 8 -kertaisesti verrattuna vesihuoltolaitoksen viemäriin liittyneen asukkaan jätevesikuormitukseen. Kuntien omistamien kiinteistöjen (koulut, leirikeskukset ym.) jätevesien käsittelyjärjestelmien parantamisella nopeutetaan jätevesien käsittelyn tehostamista ns. hajajätevesiasetuksessa edellytettyn määräraikaan verrattuna.

3. Veneilyn jätevesipäästöjen vähentäminen

- Pienvenesatamien jätehuollon parantaminen rakentamalla alueelle lisää septitankkien vastaanottoasemia.

Toteutustilanne kevät 2011: Lisätoimenpiteitä ei ole tehty v. 2010. Ukkosaaren satamassa on septitankki ja kalasatamassa on septityhjennykset.

Toteutus: tekninen toimi

Toteutusaika: alkaen v. 2008-

Perustelut: Pienveneiden septitankkiverkosto on vielä liian suppea ja varsinkin suurille huviveneille on tarjolla vähän tyhjennyspaikkoja.

4. Itämeri-tietoisuuden lisääminen

- Kuntien asukkaita ja yrityksiä informoidaan Itämeren tilasta ja keinoista tilan parantamiseksi mm. luomalla ympäristötoimen Internet-sivuille Itämeri-aiheinen teema

Toteutustilanne kevät 2011:Haminan kaupungin internet-sivuille on koottu talvella 2010 Itämeri-aiheinen teema ja lisätty myös Virolahden ja Miehikkälän Itämeri-toimenpideohjelmat sähköisenä versiona. Sivuilta löytyy perustietoa Itämerestä sekä muutamia linkkejä, joiden kautta lisätietoa löytyy helposti. Sivustoa on päivitetty v. 2010 aikana..

- Itämeri –toimenpideohjelmasta laaditaan esite, jossa esitetään toimenpideohjelman lisäksi myös muuta Itämeri-tietoutta. Esite laitetaan saataville mm. kaupungin asiakaspalveluun ja kirjastoihin sekä sähköisenä versiona ympäristötoimen perustettaville Itämeri-aiheisille sivuille.

Toteutustilanne kevät 2011: Itämeri-toimenpideohjelmasta on laadittu esite v. 2008 ja sitä on ollut jaossa kaiken aikaa asiakaspalveluissa, kirjastoissa ja ympäristötoimessa. Esitettä päivitetään toimintaohjeen päivityksen yhteydessä. Sähköisenä versiona esitteet on lisätty Haminan kaupungin internet-sivuille talvella 2010.

Toteutus: ympäristötoimi

Toteutusaika: v. 2008 alkaen, jatkuvaa

Perustelut: Ympäristöasioihin ja varsinkin vesiensuojeluun liittyvällä valistuksella ja tiedottamisella lisätään kuntalaisten tietoisuutta omien toimenpiteiden vaikutuksesta lähiympäristöön ja vaikutetaan näin ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen.

5. Toimintaohjelman päivittäminen ja toimien rahoittaminen

Toimenpideohjelma tarkistetaan vuosittain toukokuun loppuun mennessä. Tarkistamisen yhteydessä selvitetään mm. toimenpiteiden toteutustilanne. Tarkistamisen yhteydessä voidaan toimenpideohjelmaan ottaa mukaan myös lisää toimenpiteitä Itämeren tilan parantamiseksi. Toimenpideohjelman tarkistamisesta vastaa ympäristötoimi.

Itämeri-toimenpideohjelman mukaiset käytännön toimenpiteet toteutetaan pääosin hallintokuntien vuotuisten määrärahojen puitteissa.